

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเขียนเป็นกระบวนการส่งสาร ใช้ในการสื่อความรู้ ข้อเท็จจริง ความคิด ความเข้าใจ จินตนาการ อารมณ์ และความคิดเห็นระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร สามารถแยกตามรูปแบบ ออกได้เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง งานเขียนประเภทร้อยแก้วอาจแบ่งตามจุดมุ่งหมายของการ เขียนได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ บันเทิงคดี (Fiction) เป็นงานเขียนที่มุ่งสร้างความบันเทิงให้ กับผู้อ่าน และ สารคดี(Feature or Non - fiction) ซึ่งเป็นงานเขียนที่อาจมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ ความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว หรือมุ่งให้ทั้งความรู้และความบันเทิงไปพร้อมกัน ในปัจจุบันมี การนำรูปแบบของสารคดีมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อความรู้ ความเข้าใจด้วยกันหลายลักษณะ ทั้งในสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ และสื่อโทรทัศน์ ปราณี สุรสิทธิ์ (๒๕๔๑) ได้แบ่งประเภทของสารคดี ออกเป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ๑. สารคดีเกี่ยวกับข่าว ๒. สารคดีสนองปณฺฑชนวิสัย ๓. สารคดีทั่วไป ซึ่งจำแนกได้เป็นสารคดีบุคคล สารคดีท่องเที่ยว สารคดีวิชาการ สารคดีเนื่องในโอกาสพิเศษ สารคดีประวัติศาสตร์ สารคดีแนววิถีทำ สารคดีเด็ก สารคดีสตรี สารคดีเกี่ยวกับพืชและสัตว์ เป็นต้น ชลอ รอดลอย (๒๕๓๕) กล่าวว่า งานประพันธ์ประเภทสารคดีของไทยแพร่หลายไปถึงผู้ อ่านอย่างรวดเร็ว จะพบว่า มีสารคดีทุกประเภทตีพิมพ์ใน นิตยสารทั่วไปหรือ ในหนังสือพิมพ์ และ นอกจากนี้ยังมีนิตยสารที่นำเสนอสารคดีโดยเฉพาะ เช่นนิตยสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งที่เป็น ของรัฐบาลและของเอกชน ที่เป็นของรัฐบาลเช่น อนุสาร อ.ส.ท. ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นิตยสารที่เป็นของเอกชน เช่น นิตยสารเที่ยวรอบโลก และเพื่อนเดินทาง เป็นต้น

สารคดีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือสารคดีแนะนำแหล่งท่องเที่ยวได้รับความสนใจจาก ผู้อ่านเป็นอย่างมากดังที่ รินฤทัย สัจจพันธุ์ (๒๕๒๓) กล่าวว่า สารคดีท่องเที่ยวเป็นสารคดีที่ มีผู้นิยมอ่านมากที่สุดประเภทหนึ่ง อาจเป็นเพราะสอดคล้องกับลักษณะนิสัย ความอยากรู้อยาก เห็นของมนุษย์ และนอกจากนั้นผู้อ่านจะได้รับความสนุกสนาน ความตื่นเต้น ความรู้ โดยเฉพาะ ผู้ไม่มีโอกาสได้เดินทางไปสถานที่ที่ตนเองอยากไป จึงหาอ่านเอาจากที่ผู้อ่านเขียนขึ้นเป็นการ ชดเชยอารมณ์ความต้องการ การอ่านหนังสือในลักษณะนี้ จึงเป็นเหมือนประสบการณ์รอง (Second-hand experience) และในทำนองเดียวกัน หนังสือประเภทนี้จะกระตุ้นสัญชาตญาณ

การเดินทางแสวงหาสิ่งแปลกใหม่และเป็นคู่มือให้นักเดินทางที่นิยมหาประสบการณ์ให้แก่ตนเอง
ได้เป็นอย่างดี

มาลี บุญศิริพันธ์ (๒๕๓๖) ได้ให้ความหมายของสารคดีท่องเที่ยวไว้ว่า

“สารคดีท่องเที่ยว (Travel Features) คือเรื่องราวการเดินทางท่องเที่ยวทุก
แห่งหน นำมากล่าวเชิญชวนหรือให้ความเพลิดเพลินใจกับผู้อ่าน”

บุญยงค์ เกศเทศ (๒๕๒๕) ได้ให้ความหมายของสารคดีท่องเที่ยวไว้ว่า

“สารคดีท่องเที่ยว เป็นข้อเขียนที่เกิดจากการท่องเที่ยว แล้วมีการบันทึกสิ่ง
ได้พบเห็นประสงคิ์ให้ผู้อ่านได้เห็นภาพของท้องถิ่น สถานที่ ความเป็นอยู่ สภาพ
ภูมิประเทศ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ผู้เขียนมักมีลีลาการเขียนที่เต็มไปด้วย
ศิลปะทำนองเรื่องเล่า เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเพลิดเพลิน”

จากข้อความข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าสารคดีท่องเที่ยวคือ งานเขียนที่เกิดขึ้นเพื่อบันทึก
เรื่องราวประสบการณ์ของมนุษย์โดยการบรรยายเหตุการณ์ที่มนุษย์ได้ท่องเที่ยวไปยังที่ต่าง ๆ ตาม
ประสบการณ์ของตนเองรวมเข้าด้วยกันกับมุมมองและทัศนคติที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง
โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้ข้อมูลที่เป็นสาระความรู้ ได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนานและ
ความบันเทิงควบคู่กันไปด้วย

จากคำจำกัดความที่ยกมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัย สังเกตได้ว่าสารคดีท่องเที่ยวมีลักษณะเป็น
เรื่องเล่า คือมีการดำเนินเรื่องเป็นลำดับไปตามเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และมีการอ้างถึงผู้
กระทำตลอดเรื่องที่พูดหรือเขียน ดังตัวอย่าง

ออกจากกรุงเทพฯ แต่เช้า ผมเลือกเส้นทางสายธนบุรี-ปากท่อ ช่วง
หกโมงเช้านั้นรถยังน้อยขับสบาย ๆ หลายคนคงคุ้นเคยกับเส้นทางสายนี้ เพราะ
เป็นเส้นทางสำคัญสู่ภาคใต้ ผ่านสมุทรสาคร มาถึงสมุทรสงคราม แล้วผมจึง
เลี้ยวขวาเข้าอัมพวา สองข้างทางมีเรือกสวนร่มรื่นเขียวขจี หากมีเวลาก็น่าจะ
แวะเที่ยวชม อุทยานพระพุทธเลิศหล้านภาลัย หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่าอุทยาน
ร.๒ ซึ่งเลี้ยวเข้าไปจากถนนสายนี้ราว ๒ กิโลเมตร แต่วันนั้นผมไม่ได้แวะเข้า
ไป ด้วยมีเป้าหมายแต่เข้าตรู่ ที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เพราะที่นี้เริ่มมีแม่ค้า
พายเรือมาติดตลาดกันตั้งแต่ ๗ โมงเช้าของทุกวันและจะขายกันไปราว ๑๑ โมง
ตลาดก็จะวาย

(ราชบุรี : ต.ค. ๕๑)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าการเขียนสารคดีข้างต้นมีการนำเสนอเรื่องราวโดยมีผู้เขียน เป็นตัวดำเนินเรื่อง สังเกตได้จากการใช้คำสรรพนามบุรุษที่ 1 คือ ฉัน และ มีการดำเนินเรื่องลำดับไปตามเวลาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ศึกษาเกี่ยวกับปริจเฉทเรื่องเล่าภาษาไทย โดยส่วนใหญ่มักใช้ข้อมูลที่เป็นบันทึกคดี แต่ยังไม่มีการศึกษาข้อมูลที่เป็นสารคดี ในแนวปริจเฉทวิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบ และกลวิธีการเล่าเรื่องในสารคดีท่องเที่ยวดังกล่าว รวมทั้งจะทำการศึกษากลไกทางภาษาที่เรียกว่าการเชื่อมโยงความ หรือวัจนสัมพันธ์ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญที่ทำให้ข้อความในปริจเฉทสารคดีท่องเที่ยวมีเอกภาพ หรือมีความเป็นเรื่องเดียวกัน โดยผู้วิจัยจะศึกษาการเชื่อมโยงความ ๓ ประเภทคือ การเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม และการเชื่อมโยงความทางคำศัพท์

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- ๑. ศึกษากลวิธีการเล่าเรื่อง ในปริจเฉทสารคดีท่องเที่ยว
- ๒. ศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความ ในปริจเฉทสารคดีท่องเที่ยว

๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย

- ๑. ปริจเฉทสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. เป็นงานเขียนที่ใช้กลวิธีเดียวกันกับปริจเฉทเรื่องเล่า คือ มีลำดับกาล และมีการอ้างถึงผู้กระทำ
- ๒. ปริจเฉทสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. มีลักษณะการเชื่อมโยงความโดยใช้หน่วยเชื่อมโยงบอกเวลามากกว่าชนิดอื่น ๆ

๑.๔ ขอบเขตของการศึกษา

- ๑. ศึกษาเฉพาะสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๕ จำนวน ๓๐ ปริจเฉท
- ๒. ศึกษาเฉพาะสารคดีท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวภายในประเทศเท่านั้นจะไม่ศึกษาสารคดีท่องเที่ยวต่างประเทศ
- ๓. ในการศึกษารั้งนี้จะไม่ศึกษาคำบรรยายใต้ภาพ

๑.๕ วิธีดำเนินการวิจัย

- ๑. สํารวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษา โดยรวบรวมสารคดีท่องเที่ยว ในอนุสาร อ.ส.ท. ในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ - ๒๕๔๕ จำนวน ๓๐ปริฉเจท โดยทำการคัดเลือกข้อมูลด้วยวิธีการจับฉลาก

๓. ศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องในปริฉเจทสารคดีท่องเที่ยว

๔. ศึกษาลักษณะการการเชื่อมโยงความ ในปริฉเจทสารคดีท่องเที่ยว

๕. นำผลการศึกษามาเรียบเรียงและนำเสนอ

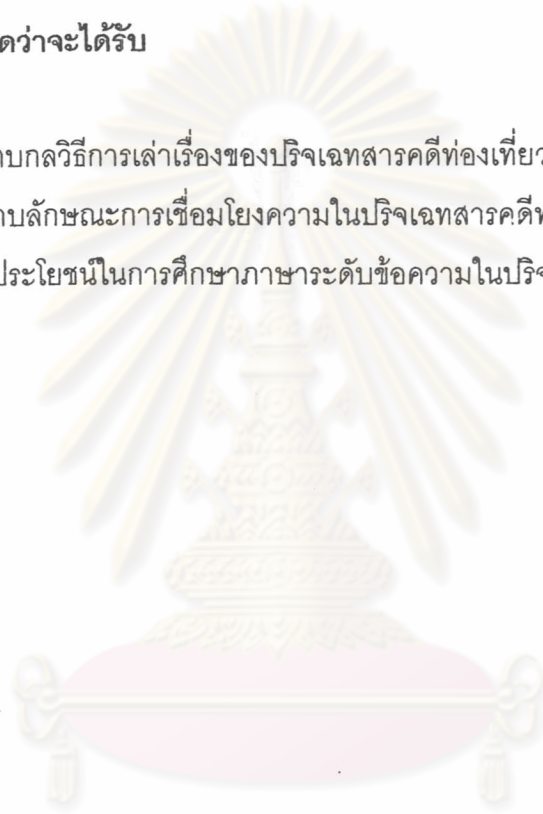
๖. สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ทำให้ทราบกลวิธีการเล่าเรื่องของปริฉเจทสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท.

๒. ทำให้ทราบลักษณะการเชื่อมโยงความในปริฉเจทสารคดีท่องเที่ยว

๓. เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาภาษาาระดับข้อความในปริฉเจทสารคดีประเภทอื่น ๆ



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย